

**Universitat de les
Illes Balears**

Facultat d'Educació

Memòria del Treball de Fi de Grau

Igualtat de gènere a l'educació física dels centres de primària de Menorca.

Judit Caules Taltavull

Grau d'Educació Primària

Any acadèmic 2018-19

DNI de l'alumne: 41750525M

Treball tutelat per Isabel Carnero

Departament de Psicologia del desenvolupament

S'autoritza la Universitat a incloure aquest treball en el Repositori Institucional per a la seva consulta en accés obert i difusió en línia, amb finalitats exclusivament acadèmiques i d'investigació.	Autor		Tutor	
	Sí	No	Sí	No
	X	☐	☐	☐

Paraules clau del treball: desigualtat de gènere, Menorca, educació física, centres educatius, Colpbol.

1. Índex i paginació.

1. Índex i paginació.....	2
2. Resum i paraules clau.....	3
3. Introducció.....	4
a. Justificació.....	4
b. Fonamentació teòrica.....	5
i. El terme gènere.....	5
ii. Dona i educació.....	6
iii. L'educació física i l'equitat de gènere.....	8
4. Metodologia utilitzada per desenvolupar el treball.....	11
5. Estructura i desenvolupament dels continguts.....	12
a. CEIP Joan Benejam.....	15
b. CC Sant Francesc d'Assís.....	19
c. CEIP Francesc d'Albranca.....	23
d. CEIP Mare de Déu del Toro.....	26
e. Centre privat-concertat Cor de Maria.....	28
6. Reflexió crítica.....	33
7. Proposta de millora.....	35
8. Conclusions.....	37
9. Bibliografia.....	38

2. Resum i paraules clau.

Català:

El present treball tractarà la temàtica de la desigualtat de gènere, concebuda com un tipus de conflicte de caràcter interpersonal i alhora un tipus de discriminació; enfocat dins del camp educatiu de Menorca, per tal d'analitzar l'estat actual de la igualtat de gènere als centres d'Educació Primària de Menorca, des de l'àrea de l'educació física.

Paraules clau: desigualtat de gènere, Menorca, educació física, centres educatius, Colpbol.

Castellà:

El presente trabajo tratará la temática de la desigualdad de género, concebida como un tipo de conflicto de carácter interpersonal y a la vez un tipo de discriminación; enfocado dentro del campo educativo de Menorca, para analizar el estado actual de la igualdad de género en los centros de Educación Primaria de Menorca, desde el área de educación física.

Palabras clave: desigualdad de género, Menorca, educación física, centros educativos, Colpbol.

Anglès:

The present work will treat the themed of the inequality of genus, conceived like a type of conflict of interpersonal character and concurrently a type of discrimination; focused in the educational field of Menorca, for such to analyse the ongoing state of the equality of genus at the centres of Primary Education of Menorca, since the area of the physical education.

Keywords: inequality of genus, Menorca, physical education, educational centres, Colpbol.

3. Introducció

El següent treball de Fi de Grau (TFG) pretén ser un treball de documentació sobre l'estat actual de la igualtat de gènere als centres d'Educació Primària de Menorca, per tal d'identificar si es tracta aquesta temàtica als centres i com.

S'enfocarà dins de l'àrea d'educació física, i s'analitzarà com són desenvolupades les sessions d'aquesta assignatura a diferents centres de la nostra illa, sempre prenent com a punt de mira la temàtica de la igualtat de gènere, per tal d'identificar factors influents en aquest camp.

a. Justificació

Tal com es va exposar en la Declaració Universal dels Drets Humans, "tota persona té tots els drets i llibertats proclamats en aquesta Declaració, sense cap distinció de raça, color, sexe, idioma, religió, opinió política o de qualsevol altra índole, origen nacional o social, posició econòmica, naixement o qualsevol altra condició." (Assemblea General de l'ONU, 1948)

La realitat és que, malgrat que en molts aspectes la societat hagi avançat, i ara la dona disposi de molt més drets i llibertats de les quals disposava fa uns anys, la dona segueix sent considerada en alguns aspectes inferior, i/o pateix diferents formes de discriminació, una de les quals dins de l'àmbit esportiu.

Dit això, el món educatiu té l'enorme responsabilitat de formar persones i ciutadans crítics i responsables, i de dipositar directament o indirectament en aquests uns determinats valors.

Per això, crec important veure com, des del camp de l'educació, com a punt de partida de la formació de les persones, i focus importantíssim de transmissió de valors i idees presents a les societats del moment, s'ha tractat i es tracta aquesta temàtica, i si aquesta ajuda a assolir la igualtat de gènere o al contrari, ja que el primer pas per a canviar una societat, és ensenyar a les properes generacions a valorar i cercar la justícia, la igualtat i la llibertat.

A més, he volgut centrar l'estudi d'aquesta igualtat de gènere al camp de l'educació física per

què és una àrea amb especial importància per a la formació integral de l'alumnat, no tan sols intel·lectualment.

Per altra banda, he escollit aquesta àrea, ja que crec que és una de les quals ressalta més les diferències entre fillets i filletes, perquè d'una forma o altra, si ens mirem la realitat esportiva actual, malgrat que la societat avanci, hi segueix havent esports i activitats esportives que es veuen majoritàriament practicades per un dels dos gèneres, arribant a considerar que hi ha esports de fillets i esports de filletes.

b. Fonamentació teòrica

i. El terme gènere.

A mitjan segle XX, es descrigué, per primera vegada, el terme rol de gènere com la forma d'actuar, d'expressar-se o moure que tenen tant homes com dones.

Actualment, segons la RAE, es defineix gènere com "Conjunt d'éssers que tenen un o diversos caràcters comuns." o bé "Grup al qual pertanyen els éssers humans de cada sexe, entès aquest des d'un punt de vista sociocultural en lloc d'exclusivament biològic." (2001)

El sexe, per altra banda, correspon als elements biològics o òrgans sexuals corresponents, els quals determinen, en funció d'aquesta condició orgànica, el fet de ser home o dona.

El gènere, en canvi, correspon a un conjunt de comportaments, actituds, atribuïts a dones i homes, com a propis i característics d'un o altre.

De fet, el 2011, l'OMS va proposar una nova definició del concepte gènere, el qual era el següent: "El gènere es refereix als conceptes socials de les funcions, comportaments, activitats i atributs que cada societat considera apropiats per als homes i les dones. Les diferents funcions i comportaments poden generar desigualtats de gènere, és a dir, diferències entre els homes i les dones que afavoreixen sistemàticament a un dels dos grups.

Al seu torn, aquestes desigualtats poden crear inequitat entre els homes i les dones amb

respecte tant al seu estat de salut com al seu accés a l'atenció sanitària.” (Organització Mundial per a la Salut, 2011)

És una evidència, doncs, que el gènere ens diferencia. Diferents però, no significa més capaços o menys.

Cal treballar la idea que les diferències, tant per motiu de gènere com per qualsevol altra, són naturals, i no han d'emprar-se com a justificació per a menysprear un gènere o altre per tenir unes característiques o altres.

Una societat igualitària ha de valorar aquestes diferències com a riquesa i diversitat, i no pas com a punt divergent i focus de conflictes.

ii. Dona i educació.

Els fillets i filletes reben infinites influències durant el seu creixement i desenvolupament com a persones.

La família, els mitjans de comunicació, l'educació formal i no formal proporcionen, durant tot el seu aprenentatge, influències als fillets i filletes, les quals directament o indirectament incidiran d'alguna forma en la seva manera d'entendre el món i actuar-hi.

En aquest cas, em centraré en l'educació formal, ja que un dels àmbits més importants en la creació d'una personalitat o altra, és l'educació rebuda.

Veiem llavors com han estat els diferents models d'educació i com han tractat aquests el concepte de gènere.

A principis del segle XIX es defensava una educació únicament per a fillets, que comprenia des de lectura, escriptura, comptar, fins a la religió catòlica. La dona, en canvi, es veia exclosa de drets tant civils com polítics; el seu paper dins la societat es limitava a cuidar dels fillets i la llar, i per tant, sense dret a una educació.

Aquest període d'exclusió de la dona dins del sistema educatiu canvià a partir de 1857, amb la Llei General d'Institució Pública, la qual va reconèixer, per primer cop, el dret de les dones a

rebre una educació elemental.

El model educatiu predominant al llarg del segle XIX va ser l'escola segregada, basada en el supòsit que les característiques d'homes i dones estaven establertes biològicament, ja que, Déu els havia creat per exercir càrrecs i funcions diferents.

A principis del segle XX, amb la proposta de l'escola mixta, s'intentava millorar la qualitat de l'educació de les dones; fins que el 1970, amb la Llei Orgànica del Dret a l'Educació, es va establir com a obligatòria l'escola mixta, la qual cosa suposa la integració de la dona a una educació que, fins al moment, era només rebuda pels homes.

Escola mixta però, no suposa coeducació; és acceptar que fillets i filletes aprenguin junts i el mateix, però no necessàriament de la mateixa forma, ja que segueixen molt presents els rols que ha d'adoptar cada gènere, i quines tasques són pròpies d'un o altre.

La Coeducació s'introdueix realment en el sistema educatiu el 1990 amb l'aprovació de la Llei Orgànica General del Sistema Educatiu, que en el preàmbul ja tracta "la superació dels estereotips socials assimilats a la diferenciació per sexes", i entre els seus principis, el C és "l'efectiva igualtat de drets entre tots els sexes, el rebuig a tota classe de discriminació ni el respecte a totes les cultures" (LOSGE, 1990).

D'altra banda, el 2013, amb l'aprovació de la Llei Orgànica per a la Millora de la Qualitat Educativa, es féu un pas més cap a la recerca d'equitat entre homes i dones, ja que aquesta es dirigeix dins del seu preàmbul, a "joves de tots dos sexes", fent així referència a la recerca d'una igualtat de gènere.

El Decret 32/2014, de 18 de juliol, actualitzat el 2016, pel qual s'estableix el currículum d'Educació Primària a les Illes Balears, fa menció a alguns aspectes referits a l'equitat de gènere.

A l'article 2 del Decret, pel que fa a principis generals s'exposa el següent: *"L'Administració educativa ha de fomentar la qualitat, la coeducació, l'equitat, la inclusió educativa de les persones amb discapacitat, la igualtat d'oportunitats, la no-discriminació per raó de discapacitat, les mesures de flexibilització i les alternatives metodològiques, les adaptacions*

curriculars, l'accessibilitat universal, el disseny per a tothom, l'atenció a la diversitat i totes les mesures que siguin necessàries per aconseguir que els alumnes amb discapacitat puguin accedir a una educació de qualitat en igualtat d'oportunitats."

No menciona el terme gènere, però sí la coeducació, que suposa l'educació de fillets i filletes amb els mateixos drets i oportunitats.

Per altra banda, a l'article 4 del Decret, s'exposa com a objectiu "*Conèixer, comprendre i respectar les diferents cultures i les diferències entre les persones, la igualtat de drets i oportunitats d'homes i dones i la no discriminació de persones amb discapacitat.*"

Aquí ja es fa clara referència a fomentar el respecte i igualtat entre homes i dones dins del camp educatiu.

A més, a l'article 11 del Decret, com a element transversal de l'educació diu el següent: "*S'ha de fomentar el desenvolupament dels valors que promoguin la igualtat efectiva entre homes i dones i la prevenció de la violència de gènere, i dels valors inherents al principi d'igualtat de tracte i de no-discriminació per qualsevol condició o circumstància personal o social. S'han d'evitar els comportaments i els continguts sexistes i els estereotips que suposin discriminació.*"

Veiem com torna a mencionar la importància de, dins de l'educació, promoure una igualtat efectiva entre homes i dones, evitant qualsevol mena de discriminació per motiu de gènere.

iii. L'Educació física i l'equitat de gènere.

Dins l'educació formal, aspecte que tractaré al llarg del treball, em centraré com ja he explicat anteriorment, en l'àrea de l'educació física.

Pel que fa a les dones, després de la guerra civil, s'institucionalitzà l'Educació Física femenina, "concebuda a partir dels supòsits ideològics, religiosos i morals del règim: el paper fonamental de la dona com a mare i esposa, la submissió al pare o marit, la seva fragilitat física, la inferioritat intel·lectual i una major emotivitat." (Herrero Tirado, 2014)

D'aquesta manera, l'Educació Física Femenina es va orientar a treballar aspectes de caràcter artístic i expressius, a més de contribuir a la funció maternal, essent obligatòria a totes les

escoles espanyoles.

El 1990, amb la LOGSE, dins l'àrea de l'EF, el 6è objectiu per a primària buscava "Participar en jocs i activitats establint relacions equilibrades i constructives amb els altres, evitant la discriminació per característiques personals, sexuals i socials, així com els comportaments agressius i les actituds de rivalitat en les actituds competitives." (Herrero Tirado, 2014)

Serà a partir de llavors quan podrem parlar d'una coeducació dins del camp de l'educació física, que tracta els mateixos continguts curriculars tant per a fillets com filletes.

Si comparem tant la societat com l'educació actual a la qual vàrem passar fa diversos anys, sí, les coses han canviat i en molts d'aspectes hem avançat i ens hem encaminat cap a aconseguir una igualtat entre homes i dones.

El que és evident que ha canviat és que ja no es veu exclosa cap noia de les sessions d'educació física pel fet de ser-ho, i de fet, a molts centres escolars, fillets i filletes, durant aquestes sessions practiquen els mateixos jocs, preparats estratègicament, vull pensar, per a generar la necessitat d'ambdós gèneres a treballar junts.

Pel que fa a la Llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa, actualment vigent, pel que fa a l'assignatura d'Educació Física, es planteja com a objectiu general etapa "valorar la higiene i la salut, acceptar el mateix cos i el dels altres, respectar les diferències i emprar l'educació física i l'esport com a mitjans per afavorir el desenvolupament personal i social."

Es reflecteix així la importància de l'educació física no només per al desenvolupament físic i motor, sinó també com a component important en el desenvolupament de la personalitat.

És als objectius específics del mateix currículum on ja trobem menció al respecte entre iguals.

Ho diu així: "Participar en activitats físiques establint relacions de cooperació per assolir objectius comuns, resolent mitjançant el diàleg els conflictes que puguin sorgir i evitant discriminacions per qüestions personals, de gènere, socials i/o culturals i també les conductes violentes." (LOMCE 2014)

A més, el mateix currículum reconeix la importància d'aquesta àrea per a tractar diverses problemàtiques, dins les quals mencionen la desigualtat de gènere: "El clima creat afavoreix que els alumnes es mostrin tal com són, i no és estrany que puguin sorgir més conflictes de tipus intrapersonal (baixa autoestima, poca seguretat i confiança en un mateix, vergonya...) i interpersonals (racisme, falta de respecte, sexisme...). També es poden identificar millor determinades actituds negatives que en altres contextos han pogut passar desapercebudes. Conseqüentment, és un espai idoni per poder resoldre aquesta problemàtica." (LOMCE 2014)

L'educació física és una àrea on sovint es presenten més conflictes que a qualsevol altra, per la naturalesa mateixa de l'àrea i és imprescindible resoldre'ls i evitar que es tornin a produir. Per això, és positiu que al currículum es mencioni la importància de l'educació física davant la resolució d'aquests conflictes i/o discriminacions, en aquest cas per motiu de gènere. També fa menció al fet d'evitar que es produeixin aquests.

En canvi, no es fa cap menció al fet de fomentar la mateixa equitat de gènere ni promoure unes conductes més igualitàries per part de l'alumnat.

A diferència del Butlletí Oficial de les Illes Balears, el qual sí que es proposa fomentar l'equitat de gènere per a evitar certes conductes poc igualitàries, el currículum d'educació física es limita a evitar conductes discriminatòries i, si es produeixen, resoldre-les, en lloc de fomentar la igualtat per a tractar el conflicte des de l'arrel.

Per altra banda, els continguts a tractar a les sessions d'educació física, segons el currículum de les Illes Balears, són els següents:

Bloc 1. "*El cos: imatge i percepció*": Aquest bloc de continguts té gran importància en els primers cursos de primària, ja que és quan els alumnes fixen la seva autoimatge. És, alhora, bàsic pels futurs aprenentatges motors i intel·lectuals.

Bloc 2. "*Habilitats motrius*": Es proposa que els alumnes siguin competents motriument per poder resoldre diferents problemes motors i augmentar el nivell d'autonomia i confiança personal.

Bloc 3. "*Activitats físiques artístiques i expressives*": Consisteix en la utilització del cos i el seu moviment com a mitjà d'expressió. Es fomenta la creativitat, la imaginació, el respecte cap a la resta de representacions, etc.

Bloc 4. "*Activitat física i salut*": A aquest bloc es treballen continguts transversals a la resta, ja que inclouen hàbits que cal treballar sempre, a fi d'assolir uns costums perdurables.

Bloc 5. "*Jocs i activitats esportives*": Aquest bloc consisteix en la realització de jocs i activitats esportives de tipologia diferent, sobretot les que es desenvolupen en el medi natural. Foment dels valors propis de l'esport i valoració de les conductes que es desprenen de la seva pràctica. Es té present el seu valor antropològic i cultural.

Pel que fa als continguts proposats pel currículum, no podem dir que cap comprometí el foment de la igualtat de gènere o la seva promoció, ja que, són generals i permeten desenvolupar diversitat d'activitats i propostes, donant llibertat als centres per a enfocar-ho des de les activitats que creguin pertinents.

A més, es promou en gran mesura el treball del propi cos, com a eina per a fomentar l'autoestima i l'autoconeixement, a més del respecte cap als altres, sigui amb el seu cos o mitjançant les activitats.

La responsabilitat cau a cada centre, que serà qui orientarà cada contingut cap a unes activitats o altres, que puguin fomentar més o menys el respecte i la igualtat entre fillets i filletes pel que fa a aquesta àrea.

4. Metodologia utilitzada per desenvolupar el treball

El treball pretén ser un treball de documentació, mitjançant el qual em propòs recollir algunes dades sobre el funcionament de les sessions d'Educació Física a diversos centres de la nostra illa.

Analitzaré per una part els Projectes de Centre, per a identificar si en aquests es fa o no

al·lusió al tractament, des del centre, de la igualtat de gènere.

A més, per a cada centre, analitzaré també els continguts treballats a l'àrea d'Educació Física mitjançant la revisió de les seves Concrecions Curriculars, i mitjançant breus enquestes a aquests centres, recolliré dades sobre la metodologia emprada a aquests, sobretot sobre els tipus d'agrupaments formats a les sessions d'aquesta assignatura.

Per altra banda, també gràcies a la informació proporcionada per aquestes enquestes, extrauré informació sobre les activitats que es fan al pati als diferents centres, per tal d'analitzar si aquests beneficien, des del punt de vista esportiu i d'activitat física, el foment de l'equitat de gènere.

Malgrat la falta d'informació a la qual m'enfrontaré, intentaré reflexionar, a partir de les dades que obtingui sobre cada centre, sobre el tractament que es fa de l'equitat de gènere a les sessions d'Educació Física.

5. Estructura i desenvolupament dels continguts.

Respecte a les sessions d'educació física, hi ha alguns punts importants que poden influir en la igualtat de gènere. Poden englobar-se en metodologia i continguts.

Dins de la metodologia hi trobem el tipus d'agrupaments, la presentació de les activitats, i l'actitud del professorat.

Pel que fa als agrupaments formats durant les sessions d'educació física, poden ser, per una banda, confeccionats pels mateixos alumnes, sovint segons els seus interessos, iniciativa i relacions personals.

Amb l'ús d'aquest tipus d'agrupament és habitual veure donats sempre els mateixos agrupaments, ja que els alumnes solen escollir aquells companys amb els quals senten més afinitat.

El problema d'aquest tipus d'agrupacions és aquest mateix fet, que limita i veu minvada l'amplitud i diversitat de relacions entre tots els companys d'un mateix grup, afavorint la

creació de nous vincles.

A més, rarament les unions naturals generades pels mateixos alumnes són mixtes, ja que gairebé sempre s'agrupen per gènere, en gran mesura pels gustos i aficions, que solen ser compartits. Això fa que es vegi limitada la interacció fillet-filleta, dificultant la normal relació i cooperació entre aquests per a realitzar determinades tasques.

En el cas que els agrupaments siguin confeccionats per part del professor, aquests pot fer-se, així mateix, de diferents formes:

Poden confeccionar-se els grups de forma aleatòria, per sorts, la qual cosa evita que les agrupacions siguin escollides pels alumnes i esdevinguin sempre les mateixes, i a més, no limita tampoc que ningú vegi vetada la possibilitat d'anar amb aquell amic al qual sempre escollia si podia fer-ho.

En cas de no realitzar-se l'agrupació de forma aleatòria, pot fer-ho el professor per pròpia elecció, normalment segons els seus interessos particulars, i per tant pot proposar-se fer determinades agrupacions ja sigui generar relacions entre determinats alumnes, crear grups heterogenis perquè esdevingui una cooperació entre els membres, promoure agrupaments diversos, evitar la creació de grups per motiu de gènere, etcètera.

En definitiva, respecte als agrupaments, per a fomentar la igualtat de gènere, han de ser preferentment heterogenis i mixtes. La millor manera d'assegurar-se de què és així, és que sigui el professor qui els faci.

Per altra banda, pel que fa a la presentació de les activitats, és important que el professorat faci especial menció a què l'objectiu de qualsevol activitat que es faci a la sessió, no té altre objectiu que gaudir-ne.

És important també que eviti en tot moment fomentar la competitivitat entre alumnes, ja que sol portar a conflictes i conductes individualistes.

Cal remarcar la importància del joc cooperatiu, donant més valor a fer les activitats conjuntament amb els companys i companyes que no pas de forma individual, per tal de potenciar així una coeducació real i efectiva.

Finalment, l'actitud del professorat és molt important, ja que suposa un model per als fillets. Ha de transmetre, per tant, uns bons valors.

La tasca del professorat ha de ser la de motivar i incentivar tot l'alumnat a participar en les diferents activitats i jocs realitzats, donant l'oportunitat a tots i totes de participar i sentir-se hàbil i útil.

El professor/a ha de ser el primer a valorar a fillets i filletes per igual, creient en les seves capacitats i aptituds, perquè els alumnes ho percebin.

Pel que fa als continguts, seguint la línia marcada pel currículum, cada centre és lliure de planificar unes activitats o altres. A continuació analitzaré, per cada centre, si es fan o no bones propostes per a fomentar la igualtat de gènere o no, en funció dels continguts tractats a cadascun.

Per altra banda, malgrat que no pertanyi a l'àrea d'Educació Física, analitzaré els patis com a moments on els alumnes poden practicar algun joc o bé fer activitat física de manera lliure, en funció del centre.

És important intentar, des dels centres educatius, fomentar el joc cooperatiu i coeducador. Això és difícilment compatible amb alguns esports que, sovint per la influència rebuda per part dels mitjans de comunicació, són assumits com a propis d'un gènere, i per tant, a vegades provoca la discriminació del gènere al qual no es relaciona directament amb aquell esport.

Aquest és el cas, per exemple, del futbol. El futbol és un esport que, a causa de la influència que reben els fillets al voltant d'aquest des dels mitjans de comunicació, és comunament practicat per fillets, cos que pot provocar la discriminació, en alguns casos, de les filletes que volen practicar-lo, ja que els mitjans de comunicació emeten, rarament, futbol femení, i el model que els infants reben és de l'absència del gènere femení pel que a aquest esport respecta.

És important, doncs, si des del pati es vol promoure un joc coeducador, intentar fugir d'aquests jocs o esports tradicionalment assignats a un dels dos gèneres.

En el cas que al pati es practiqui joc lliure, serà suficient prestar atenció al desenvolupament de les diferents opcions que escullin els alumnes, per tal d'evitar que es pugui produir alguna mena de rebuig a un company d'un gènere o l'altre per aquest motiu. A més, cal fomentar i inculcar en els alumnes, la idea que, sigui l'esport que sigui, tots tenim el dret a poder participar-hi, siguin quines siguin les nostres capacitats, ja que l'objectiu ha de ser gaudir del joc, i no pas fomentar la competitivitat.

És bona idea proposar jocs alternatius als patis, els quals a més de resultar innovadors i atractius per part de tot l'alumnat, no vagin assignats a cap estereotip sexista, i assegurin així la participació de tots i totes per igual.

a. CEIP Joan Benejam, Ciutadella.

Malgrat que el PEC del centre no faci menció en cap ocasió al terme gènere, hi podem trobar apartats com els següents, en els quals s'advoca per una escola que fomenti la justícia i igualtat social:

"Assumim el paper de complementar el rol que juguen la família i la societat en el procés de socialització dels infants. Açò exigeix de l'escola tot un plegat d'actituds personals i grupals caracteritzades particularment pel diàleg, la comprensió, el respecte, la igualtat i la tolerància per tal d'ajudar a l'alumnat en la construcció dels seus propis valors d'una forma racional i autònoma."

Aquest punt ens porta a pensar que el centre es proposa no tan sols educar als alumnes intel·lectualment, sinó també com a persones, ja que com diuen, el seu paper serà el de complementar la família i la societat com a agents socialitzadors dels infants.

Per tant, malgrat que no es faci menció a tractar la temàtica de la igualtat de gènere de forma explícita, si se'n fa al voltant d'inculcar als alumnes uns bons valors, com el de respecte i igualtat, que els portin a ser persones respectuoses i tolerants.

Per altra banda, es proposa lluitar des del centre, contra la injustícia i/o violència social, dins

la qual, encara que no s'expliciti, hi podem englobar la injustícia per motiu de gènere.

Així ho diu el PEC:

"Potenciarem valors lligats al compromís contra diversos tipus d'injustícia i/o violència: solidaritat, cooperació, respecte i apreciació de totes les diferències culturals, personals,...l'acceptació de la diversitat com a valor i la bel·ligerància davant qualsevol mena de discriminació i opressió."

A més, es torna a fer menció al respecte, en aquest cas referent a les diferències individuals, dins de les quals podria incloure's el gènere, com a element diferenciador.

De fet, un dels objectius de centre és el següent: *"Educar als al·lots/es en una cultura de la Pau en la qual es transmetin i es puguin assimilar els valors de tolerància, cooperació, justícia, respecte, diàleg..."*

En definitiva, encara que no es faci referència al tractament de la igualtat de gènere com a tal, des del centre si hi ha preocupació per formar alumnes respectuosos i tolerant davant la diversitat de companys amb la que es poden trobar.

Respecte a les sessions de l'assignatura d'Educació Física, es segueix l'estructura de continguts marcada pel currículum, per la qual cosa podem afirmar que no es realitza cap activitat i/o joc que pugui influir de forma negativa en la igualtat de gènere.

Els continguts tractats són els següents:

Primer cicle:	Segon cicle:	Tercer cicle:
Bloc 1: <i>El cos, imatge i percepció.</i> • Coneixement del cos• Equilibri i desequilibri estàtic i dinàmic.• Acció-relaxació	Bloc 1: <i>El cos, imatge i percepció</i> • Tensió, relaxació i respiració.• Esquema corporal.	Bloc 1: <i>El cos, imatge i percepció</i> • Consciència i control del propi cos.• Discriminació selectiva d'estímul i

• Autoimatge. Bloc 2: <i>Habilitats físiques bàsiques.</i> • Hàbits d'higiene, de postura i d'exercici físic. • Normes d'ús de materials i espais. • Mesures bàsiques de seguretat i prevenció d'accidents. • Problemes motors senzills. Bloc 3: <i>Activitats físiques artístiques i expressives.</i> • Explorar diferents tipus d'espais mitjançant el moviment. • Espai-temps. • Exterioritzar emocions i sentiments mitjançant el cos, el gest i el moviment. Bloc 4: <i>Activitat física i salut.</i> • Dosificació de l'esforç. • Consciència corporal global i segmentària. • Millora de les competències i habilitats. Bloc 5: <i>Jocs i activitats esportives.</i>	Bloc 2: <i>Habilitats físiques bàsiques.</i> • Marxa, cursa, salt i gir. Bloc 3: <i>Activitats físiques artístiques i expressives.</i> • Balls i coreografies simples. • Recrear personatges reals i ficticis en els seus contextos dramàtics. • Expressar emocions i sentiments per mitjà del cos, el gest i el moviment. Bloc 4: <i>Activitat física i salut.</i> • Hàbits de postura i d'alimentació saludables. Bloc 5: <i>Jocs i activitats esportives.</i> • Valors del joc. Rebuig envers els comportaments antisocials. • Jocs cooperatius/oposició. • Jocs populars de les Illes balears. • Activitats al medi natural.	l'anticipació perceptiva. Bloc 2: <i>Habilitats físiques bàsiques.</i> • Habilitats bàsiques en diferents medis i situacions. • Domini motor i corporal Bloc 3: <i>Activitats físiques artístiques i expressives</i> • Expressió corporal. • Dansa, mímica i dramatització. • Actitud crítica vers el model d'estètica corporal socialment vigent. Bloc 4: <i>Activitat física i salut.</i> • Hàbits de postura, alimentaris i d'higiene corporal. • Prevenció de lesions (escalfament, dosificació de l'esforç) Bloc 5: <i>Jocs i activitats esportives.</i> • Valors i normes del joc. • Jocs cooperatius/oposició.

• Resolució de conflictes. • Normes del joc. • Jocs populars de les Illes Balears. • Cooperació/oposició. • Activitats en el medi natural.		• Jocs populars de les Illes balears. • Activitats al medi natural.

Veiem com són continguts generals, i no n'hi ha cap que limiti la proposta d'activitats per tal d'excloure un gènere o altre a participar-hi amb les mateixes condicions.

Són continguts generals i que permeten fer gran diversitat d'activitats, que malgrat que no coneguem amb detall, veient l'estructura no tenen per què comprometre l'equitat de gènere.

Pel que fa als tipus d'agrupaments confeccionats durant les sessions d'Educació Física, es fan sovint per la professora, la majoria de vegades de forma aleatòria, i d'altres per elecció d'aquesta, cosa que afavoreix la diversitat de relacions entre alumnes, incloent-hi en aquestes les relacions i joc cooperatiu fillet-filleta.

Quant a les agrupacions, en positiu podem extreure que al ser confeccionades pel professorat, s'assegura que puguin ser mixtes, afavorint així el treball coeducador a les sessions d'aquesta assignatura.

Per altra banda, als patis predomina el joc lliure, ja que per part del centre, no es fa cap proposta concreta.

Hi ha una zona de tenis taula, on sovint hi juguen tant fillets com filletes i una zona amb 3 pistes de bàsquet, on també hi juguen tant fillets com filletes de forma conjunta, la qual ocupa gairebé mig pati.

Per altra banda, l'altra meitat del pati està ocupada per una pista de futbol. Cal dir que rarament hi juga cap filleta, gairebé sempre juguen únicament els fillets.

Tant fillets com filletes tenen diverses possibilitats de joc a les estones de pati, la qual cosa resulta positiva, ja que en dues de les tres zones amb joc preestablert, hi juguen fillets i filletes de forma conjunta. L'únic joc on, rarament veiem la participació de les filletes és el futbol.

Sigui per manca d'interès per part de les filletes a participar-hi, o bé pel rebuig per part dels fillets a deixar-les participar, veient que a més de ser un joc de naturalesa competitiva es troba molt lligat a un dels dos gèneres en exclusiva, potser caldria considerar una opció de joc que agradi a tots i no discrimini a ningú per motiu de gènere.

b. CC Sant Francesc d'Assís, Ferreries

Dins del PEC d'aquest centre, a més de varis postulats en defensa del respecte i igualtat per a tots, es fa una menció especial a promoure l'equitat de gènere:

“Tot el professorat tindrà en compte dins l'acció educativa a l'aula activitats que desenvolupin les competències bàsiques, per tal de treballar l'educació per a la Pau, per al Desenvolupament, per a la Diversitat i l'equitat de gènere.”

A més, alguns dels ideals d'aquest centre són els següents:

“La concepció activa de l'educació com a element compensador de les desigualtats personals i socials.”

“La transmissió dels valors que són el fonament de la llibertat personal, de la responsabilitat social, de la igualtat i de la solidaritat a través de la participació en la societat civil.”

“Recolzar i fomentar iniciatives que tendeixin a viure i expressar la Solidaritat amb els que són víctimes d'injustícia en la nostra societat (per raó de la cultura, de la llengua, de les modes, del consum, de la raça, del sexe, de la salut, de la discapacitat...)”

Veiem com, des del projecte de centre, ja es proposen tractar el respecte entre iguals i fugir, mitjançant l'educació, de qualsevol mena de discriminació, dintre de les quals es menciona la injustícia per motiu de gènere, la qual el centre es proposa tractar i fomentar des de totes les àrees i activitats.

De fet, la professora d'Educació Física del centre ens ha comentat això mateix: “Des del centre hi ha una preocupació i un treball per fomentar la igualtat de gènere a tots els nivells i a totes les àrees, així com també les hores del pati o altres activitats.”

Respecte a les sessions de l'assignatura d'Educació Física, la professora ens ha explicat que “des de l'àrea d'**educació física**, s'intenta fomentar al màxim la igualtat de gènere, les metodologies, els tipus d'activitats o jocs o exercicis sempre es plantegen de manera que no es fomenti la desigualtat, donant també diversitat d'oportunitats, atenent així als diferents nivells d'aprenentatge de cada alumne.”

Respecte als continguts tractats a les sessions, tal com s'explica a la Concreció Curricular per a l'assignatura d'educació física, són els següents:

Primer cicle	Segon cicle
Bloc 1: <i>El cos, imatge i percepció.</i> • Esquema corporal. • Relaxació i respiració. • Capacitat sensorial i perceptiva. • Coordinació dinàmica general i segmentària. • Lateralitat. • Equilibri. • Orientació espacial. Bloc 2: <i>Habilitats motrius.</i> • Manipulació d'objectes. • Problemes motors senzills. • Control motor i domini corporal. Bloc 3: <i>Activitats físiques artístiques i expressives.</i>	Bloc 1: <i>El cos, imatge i percepció.</i> • Discriminació d'estímuls i anticipació perceptiva. • Percepció i estructuració temporal. • Capacitat sensorial i perceptiva. • Coordinació dinàmica general i segmentària. • Estructuració i organització espacial. Bloc 2: <i>Habilitats motrius.</i> • Manipulació d'objectes. • Problemes motors amb certa dificultat. • Decisió i control. Bloc 3: <i>Activitats físiques artístiques i expressives.</i> • Danses i balls de les Illes Balears.

• Danses i balls de les Illes Balears. • Tasques ludicomotrius amb base musical. • Recreació de personatges culturals de les Illes Balears. • Expressió amb objectes i materials. Bloc 4: <i>Activitat física i salut.</i> • Adquisició d'hàbits de descans, d'alimentació, posturals i d'higiene. • Millora de les capacitats físiques. • Prevenció de lesions. Bloc 5: <i>Jocs i activitats esportives.</i> • Jocs tradicionals de les Illes Balears. • Jocs culturals. • Jocs de cooperació/oposició. • Joc i activitats en el medi natural.	• Composició de moviments a partir d'estímul rítmics i musicals. • Elaboració de coreografies simples. • Escenificació de situacions. Bloc 4: <i>Activitat física i salut.</i> • Adquisició d'hàbits de descans, d'alimentació, posturals i d'higiene. • Millora de les capacitats físiques. • Efectes beneficiosos de l'activitat física. • Prevenció de lesions. Bloc 5: <i>Jocs i activitats esportives.</i> • Jocs populars i esports tradicionals de les Illes Balears. • Valors del joc. • Jocs de cooperació/oposició. • Els rols dins un equip.

Malgrat que no puguem afirmar amb exactitud, per falta d'informació, quines activitats o jocs concrets es fan a les sessions d'educació física, els continguts segueixen l'estructura bàsica del currículum i són bastant generals, per la qual cosa permeten fer gran varietat d'activitats i jocs sense comprometre i/o discriminar, la participació d'un gènere o altre.

Pel que fa als tipus d'agrupaments, tal com ens ha contat la professora, "*els tipus d'agrupaments sempre són mixtes, alguns casos escollits pels mateixos alumnes (ells saben que han d'escollir sempre alternant filleta-fillet) i d'altres els fa la mateixa mestra.*"

Això és positiu ja que, a més de la mateixa professora fer agrupaments mixtes, el fet que els mateixos alumnes sàpiguen que quan escullen ells han d'escollir de forma alternada per gènere, fa que de forma inconscient, s'acostumin a escollir tant a companys d'un gènere com altre.

Els agrupaments mixtes, a més, donen als alumnes la possibilitat d'interaccionar amb altres companys/es als quals potser no escollirien si l'elecció depengués d'ells; a part de permetre que puguin compartir habilitats i capacitats diferents, complementant-se els uns als altres.

Pel que fa als patis, hi ha dues zones; una per al primer cicle i l'altre per al segon i tercer cicle.

Al primer cicle hi ha diferents grups: un grup de fillets que juguen a bàsquet, un altre grup que juguen fillets i filletes mesclats, també a bàsquet, i un altre grup on només juguen filletes, i esporàdicament alguns fillets amb elles.

El que això ens deixa veure és que, malgrat practiquin el mateix esport, en aquest cas el bàsquet, encara es produeix una segregació de fillets i filletes a l'hora de confeccionar els grups de joc.

Per tant, si el centre es proposa com a objectiu fomentar l'equitat de gènere des de totes les activitats i àrees del centre, davant aquest cas, en què els grups de joc als patis estan molt diferenciats per motiu de gènere, potser caldria actuar per a reelaborar aquests grups o almenys reflexionar amb els fillets el motiu d'això, per tal de conscienciar-los de la riquesa del joc cooperatiu i mixte.

Pel que fa a segon cicle, cada dia fan joc lliure manco els dimecres que fan un pati dinàmic, on per grups (escollits per les tutores) tenen jocs organitzats.

Tal com ens ha explicat la tutora, la intenció d'aquests patis dinàmics és "compartir estones de joc amb companys que normalment no solen jugar, evitar la desigualtat i també per ajudar a aquells alumnes que els costa relacionar-se."

Respecte a la proposta de jocs, em sembla adequat, ja que, malgrat que no sapiguem quins tipus de jocs es fan, permet a l'alumnat conèixer jocs nous, augmentant el ventall de possibilitats d'aquests, a més d'incentivar i motivar-los. Com a punt negatiu, potser fer-ho tan sols un cop a la setmana és massa poc.

Respecte a la resta de dies, que es faci joc lliure, si ocorre com amb primer cicle, on hi ha

molta segregació entre fillets i filletes, potser seria més interessant canviar alguns dies de joc lliure i fer-ne alguns més de dinàmics, ja que pel que a l'equitat de gènere respecta, són probablement més profitosos.

c. CEIP Francesc d'Albranca, es Migjorn Gran

Al projecte educatiu d'aquest centre es fa especial menció al tractament de la igualtat de gènere, de fet hi ha vàris punts d'aquest que en fan referència:

“El sistema educatiu, integrant l'educació en la diversitat, no hauria d'obviar l'orientació afectivosexual i la identitat de gènere com un recurs transformador i imprescindible en la transmissió dels valors d'igualtat, pluralitat, diversitat i respecte cap a l'ésser humà.”

A aquest punt es reivindica la importància del sistema educatiu davant el tractament de la diversitat dins dels centres, dins de la qual s'inclou el gènere, el qual ha de fomentar valors d'igualtat i respecte.

De fet, es plantegen com a objectius de centre:

“Prevenir la violència per raó de gènere, raça, religió,....”

- *Respectant la llibertat en l'ús de la vestimenta amb la qual l'alumne o alumna, per raó del seu gènere, s'identifica.*
- *Evitant dur a terme al centre activitats diferenciades per sexe.”*

A més, com diuen al seu projecte, *“El centre prendrà mesures de prevenció, detecció i intervenció davant possibles casos de discriminació, assetjament escolar, violència de gènere o maltractament infantil.”*

“La figura del policia tutor és especialment útil per la seva formació i, per això, una de les seves tasques és la informativa i formativa als alumnes, especialment en els temes de prevenció, en temes tan diversos com la violència de gènere, l'educació viària, la resolució de conflictes o les conductes de risc en àmbits com el d'internet o el temps d'oci.”

Més important que fer front a les situacions de discriminació i/o conflictes presents al centre, ho és prevenir-les mitjançant el foment de valors com el respecte i la igualtat, i això, per part

d'aquest centre, es compleix, ja que com podem veure, des del centre hi ha una preocupació pel tractament de l'equitat de gènere, sent-ne una realitat més en el món dels fillets.

Pel que fa als continguts tractats a l'àrea d'Educació Física per a aquest centre són els següents:

Primer cicle:	Segon cicle:	Tercer cicle:
Bloc 1: <i>El cos, imatge i percepció.</i> • Coneixement del cos • Lateralitat Bloc 2: <i>Habilitats físiques bàsiques.</i> • Habilitats i destreses Bloc 3: <i>Activitats físiques artístiques i expressives.</i> • Expressió corporal Bloc 5: <i>Jocs i activitats esportives.</i> • Jocs cooperatius • Jocs populars i del món	Bloc 1: <i>El cos, imatge i percepció</i> • Lateralitat Bloc 2: <i>Habilitats físiques bàsiques.</i> • Gimnàstica i equilibri • Activitats manipulatives (mans i peus) Bloc 4: <i>Activitat física i salut.</i> • Atletisme Bloc 5: <i>Jocs i activitats esportives.</i> • Judo • Danses del món • Orientació • Jocs cooperatius • Jocs populars	Bloc 3: <i>Activitats físiques artístiques i expressives</i> • Expressió corporal Bloc 4: <i>Activitat física i salut.</i> • Salut (relaxació i respiració) • Hàbits posturals • Qualitats físiques bàsiques Bloc 5: <i>Jocs i activitats esportives.</i> • Jocs tradicionals (joc de sa bolla) • Goalball (esport per a invidents) • Acrosport cooperatiu • Volei • Bàsquet • Kinball • Flag-rugby

Veiem com es tracten jocs i esports molt variats. Alguns són poc coneguts i d'altres més, però en tots els casos es tracta d'esports on poden participar fillets i filletes de la mateixa manera, sense distinció especial d'habilitats.

A més els jocs cooperatius afavoreixen el treball amb equip i el foment de les relacions entre tots els companys, a més del respecte per les capacitats dels companys, ja que l'activitat s'ha de fer entre tots.

Quan als tipus d'agrupament es refereix, són gairebé sempre escollits pel professor, sovint de forma aleatòria, per tal d'evitar que es repeteixin les mateixes agrupacions. D'aquesta manera s'assegura que els grups siguin heterogenis, ja que cada cop que es confeccionen són diferents, fomentant així relacions entre tots els membres d'un grup-classe, ja que els hi pot tocar treballar amb qualsevol company/a.

En els pocs casos en què els agrupaments són escollits pels mateixos alumnes, són per a la realització de tasques breus i senzilles, les quals es van alternant i les agrupacions no esdevenen contínues.

Als patis, per altra banda, es practica joc lliure els dilluns i els dimecres per a tots els alumnes.

Els dimarts i els dijous es practica futbol, i els divendres hi ha propostes de material divers, per part del professorat.

Pel que fa al futbol, és un esport de naturalesa competitiva, i a més gairebé sempre és únicament practicat pels fillets; per tant, si el que volem aconseguir és des dels jocs de patis fomentar un joc igualitari i coeducador, potser no és la millor opció.

Per altra banda, la proposta de material divers em sembla una bona estratègia perquè fillets i filletes experimentin amb materials diferents i descobresquin i desenvolupin les seves pròpies capacitats i habilitats, a més de no estar estereotipats pel que fa al gènere.

Per tant, crec que seria més profitós, parlant de promoure l'equitat de gènere des del joc de pati, deixar enrere la pràctica del futbol i deixar pas a noves experiències i jocs alternatius.

d. CEIP Mare de Déu del Toro des Mercadal

Dins del PEC d'aquest centre escolar, no podem trobar cap punt que faci menció ni al terme gènere ni a la mateixa igualtat.

Dins de la Concreció Curricular de l'assignatura d'educació física l'únic apartat que podríem relacionar en certa manera amb aquests aspectes és el següent: “*Respectar les diferències individuals i participar de les diverses activitats motrius.*”

Malgrat que un objectiu de l'àrea d'educació física sigui fomentar el respecte a les diferències de cada alumne, el centre no es proposa en cap dels seus documents fomentar i/o treballar l'equitat de gènere.

Respecte als continguts, tal com exposa la Concreció Curricular pel que fa a l'àrea d'Educació Física, es tracten els següents:

Primer cicle	Segon cicle	Tercer cicle
Bloc 1: <i>El cos: imatge i percepció.</i> • Relaxació i respiració • Equilibri • Lateralitat Bloc 2: <i>Habilitats motrius bàsiques.</i> • Problemes motrius senzills. • Execució i control de moviments.	Bloc 1: <i>El cos: imatge i percepció.</i> • Espai-temps Bloc 2: <i>Habilitats motrius bàsiques.</i> • Control motriu. • Millora de les qualitats físiques bàsiques. Bloc 3: <i>Activitats artístiques i expresives.</i> • Comunicació corporal. • Dansa.	Bloc 1: <i>El cos: imatge i percepció.</i> • Control tònic. • Respiració. • Equilibri. Bloc 2: <i>Habilitats motrius bàsiques.</i> • Millora de les habilitats motrius. • Control corporal. Bloc 3: <i>Activitats artístiques i expresives.</i>

Bloc 3: <i>Activitats artístiques i expresives.</i> • Treball amb material. • Estructures rítmiques senzilles. • Exteriorització d'emocions i sentiments. Bloc 4: <i>Activitat física i salut.</i> • Alimentació i higiene. • Hàbits posturals. Bloc 5: <i>Jocs i activitats esportives.</i> • Jocs de diferents cultures.	Bloc 4: <i>Activitat física i salut.</i> • Alimentació i higiene. • Hàbits posturals. Bloc 5: <i>Jocs i activitats esportives.</i> • Regles del joc. • Cooperació / oposició.	• Dramatitzacions amb material. • Comunicació corporal. • Ball i coreografia. Bloc 4: <i>Activitat física i salut.</i> • Alimentació i higiene. • Hàbits posturals. • Prevenció riscos i lesions. Bloc 5: <i>Jocs i activitats esportives.</i> • Regles del joc. • Cooperació / oposició. • Joc net.

Encara que siguin poc concrets i això no ens permeti saber exactament quins jocs i activitats es fan al centre, en general, són uns continguts bastant genèrics, els quals segueixen gairebé al peu de la lletra l'estructura proporcionada pel currículum. Per tant, podem dir que, els continguts en general són oberts i permeten fer diversitat de jocs i activitats, les quals si es segueix l'estructura marcada, no han de generar cap punt divergent entre fillets i filletes.

Sobre les agrupacions emprades a l'àrea d'educació física, “*mai fan agrupament per gènere. Utilitzen tota la varietat d'agrupament possible, com per exemple els agrupaments mixtes i agrupaments triats pels propis alumnes.*”

Està bé deixar escollir als alumnes els agrupaments a algunes activitats, per a permetre que vagin amb els companys que desitgen alguns cops; mentre no es faci sempre així, cosa que evitaria la diversitat de relacions que es produeixen si els agrupaments són variats.

Per altra banda, que quan els agrupaments són confeccionats pel professor/a siguin sempre mixtes, és un aspecte positiu, ja que fomenta la cooperació entre aquests, complementant l'un a l'altre i valorant les capacitats de cadascú.

Respecte als patis, el mateix centre reconeix que fillets i filletes juguen de forma separada i a jocs diferents.

Tal com ens ho han explicat alguns professors del centre, *"hi ha diferents propostes dels mestres, però ells hi juguen voluntàriament i la separació és clara: els fillets juguen a futbol, les filletes van al racó de música, el tennis taula és practicat per fillets i la resta per alumnes mesclats."*

Per una part és positiu proposar alternatives de jocs per a practicar durant els patis, però si aquestes són rebutjades per part dels alumnes, això indica que alguna cosa que no funciona.

O bé les propostes són poc motivadores o interessants per a l'alumnat, o bé no s'han presentat de forma que generi l'interès per part de l'alumnat a participar-hi.

Per altra banda, si s'observa que els jocs de pati es troben clarament segregats per motiu de gènere, potser cal replantejar-se aquest fet i reflexionar amb els alumnes el motiu d'això, per tal de conscienciar de la importància de què juguem tots junts, siguem fillets i filletes, per tal d'enriquir-nos més els uns als altres i que cap company o companya se senti rebutjat a l'hora de practicar cap joc.

e. Centre privat-concertat Cor de Maria

Al PEC d'aquest centre tampoc es fa menció en cap cop als termes gènere i/o igualtat, malgrat tenir com a valors de centre una llarga llista d'ells: *"La fe, l'esperança, la constància, el compromís, la fidelitat, l'esforç, el lliurament, la passió, la il·lusió, la paciència, la llibertat, la dignitat, el respecte, la prudència, la tolerància, la justícia, l'ètica, la valentia, el diàleg, la comprensió, l'autenticitat, la integritat, l'amistat, la generositat, la bondat, la humilitat, la compassió, la caritat i l'alegria."*

Es fa menció al respecte i a molts altres bons valors a inculcar en els fillets, per això, malgrat que no es mencioni literalment que al centre es fomenta la igualtat de gènere, podem intuir que, si un fillet/a és just, ètic, lliure, tolerant, i molts altres bons adjectius, rarament tendirà a tenir comportaments o idees en contra de l'equitat de gènere.

Per altra banda, aquest centre es proposa com a objectius d'aquest els següents:

- *“Formar persones respectuoses, lliures, solidàries i compromeses perquè visquin en una societat pluricultural, en constant canvi.”*
- *“Crear un clima de confiança, cordialitat, alegria, respecte, suport, llibertat, compromís, solidaritat i diàleg.”*
- *“La Dimensió Social afavorint i potenciant la millora de les relacions humanes, l'amor, la pau i la solidaritat entre els homes.”*

Per tant, encara que el centre no es proposi com a objectiu concret tractar la igualtat de gènere, fomenta molt bons valors, que portaran als fillets i filletes a rebre bones influències i a tenir a ser persones justes i tolerants.

Quant al tipus d'activitats, estratègies metodològiques de les sessions d'Educació Física d'aquest centre, tal com diuen, el seu objectiu és *“evitar en tot moment que hi hagi cap tipus de discriminació de gènere en els jocs. Per exemple: que no deixin jugar a futbol a una filleta.”*

Veiem, doncs, quins són, segons la Concreció Curricular pel que fa a l'àrea d'Educació Física, els continguts tractats a aquesta:

Primer cicle:	Segon cicle:	Tercer cicle:
Bloc 1: <i>El cos, imatge i percepció.</i> • Esquema corporal. • Coordinació dinàmica general i segmentària.	Bloc 1: <i>El cos, imatge i percepció</i> • Coordinació dinàmica general i segmentària. • Tensió-relaxació.	Bloc 1: <i>El cos, imatge i percepció</i> • Coordinació dinàmica general i segmentària.

• Tensió-relaxació. • Respiració. • capacitats sensorials i perceptives. • Lateralitat • Equilibri estàtic i dinàmic. Bloc 2: <i>Habilitats físiques bàsiques.</i> • Manipulació correcta i destresa en l'ús d'objectes propis de l'entorn escolar. • Problemes motors senzills. • Control i domini corporal. Bloc 3: <i>Activitats físiques artístiques i expressives.</i> • Expressió corporal. • Danses i balls propis de les Illes Balears i d'altres cultures. • Tasques ludicomotrius amb base musical. Bloc 4: <i>Activitat física i salut.</i> • Hàbits de descans, d'alimentació, posturals, de relaxació i d'higiene. • Millora de les capacitats físiques orientades a la salut.	• Respiració. • Lateralitat i la seva projecció en l'espai. • Equilibri estàtic i dinàmic. Bloc 2: <i>Habilitats físiques bàsiques.</i> • Manipulació correcta i destresa en l'ús d'objectes propis de l'entorn escolar. • Problemes motors senzills. • Control i domini corporal. Bloc 3: <i>Activitats físiques artístiques i expressives.</i> • Execució de coreografies simples. • Danses i balls propis de les Illes Balears i d'altres cultures. • Tasques ludicomotrius amb base musical. Bloc 4: <i>Activitat física i salut.</i> • Hàbits de descans, d'alimentació, posturals, de relaxació i d'higiene. • Millora de les capacitats físiques orientades a la salut.	• Consciència i control del cos en repòs i en moviment. • Equilibri estàtic i dinàmic en situacions complexes. • Percepció i estructuració temporal en accions i situacions motrius complexes. • Estructuració i ordenació espacial. Bloc 2: <i>Habilitats físiques bàsiques.</i> • Habilitats motrius a contextos de pràctica de complexitat creixent. • Problemes motors de certa dificultat. • Decisió i control. Bloc 3: <i>Activitats físiques artístiques i expressives</i> • Composició de moviments a partir d'estímuls rítmics i musicals. • Elaboració de coreografies simples. • Danses i balls propis de les Illes Balears i d'altres cultures.

• Prevenció de lesions en l'activitat física: Escalfament, dosificació de l'esforç i recuperació. Bloc 5: <i>Jocs i activitats esportives.</i> • Jocs tradicionals propis de les Illes Balears i de diferents cultures. • Jocs i activitats esportives en el medi natural. • Valors fonamentals del joc.	• Prevenció de lesions en l'activitat física: Escalfament, dosificació de l'esforç i recuperació. Bloc 5: <i>Jocs i activitats esportives.</i> • Jocs tradicionals propis de les Illes Balears i de diferents cultures. • Jocs i activitats esportives en el medi natural. • Jocs d'orientació. • Valors fonamentals del joc.	• Escenificació de situacions reals o imaginàries. Bloc 4: <i>Activitat física i salut.</i> • Hàbits de descans, d'alimentació, posturals, de relaxació i d'higiene. • Millora de les capacitats físiques orientades a la salut. • Prevenció de lesions en l'activitat física: Escalfament, dosificació de l'esforç i recuperació. Bloc 5: <i>Jocs i activitats esportives.</i> • Jocs i d'activitats esportives de diverses modalitats i de dificultat creixent. • Jocs tradicionals propis de les Illes Balears i de diferents cultures. • Jocs i activitats esportives en el medi natural. • Jocs d'orientació. • Valors fonamentals del joc.

Pel que fa als continguts, veiem com segueix l'estructura proposada pel currículum. A més, són continguts bastant generals que, malgrat no saber amb exactitud el tipus de jocs o activitats realitzats, permeten varietat d'activitats que no comprometin la realització per part de cap gènere.

Respecte al tipus d'agrupament, tal com ens ha comentat el centre, "*quan els fa el mestre, sempre són mixtes i quan els fan de forma individual, sempre intentem que siguin mixtes.*"

El fet que quan els agrupaments siguin fets pel professorat siguin sempre mixtes, és un aspecte molt positiu, ja que fomenta la coeducació i el treball cooperatiu entre fillet i filleta, que comparteixen experiències i aprenen a treballar junts, compartint i complementant les seves habilitats i capacitats.

Per altra banda, està bé deixar escollir els agrupaments algunes vegades als alumnes, perquè puguin anar amb qui desitgen.

A més, que quan escullin ells hagin d'escollir un company del gènere oposat fa que s'acostumin i vegin com a habitual, anar indistintament amb un company d'un gènere o altre.

No sabem, però, per falta d'informació, com s'intenta que els agrupaments escollits pels alumnes siguin mixtes.

Per altra, ens han contat que encara s'han trobat situacions estereotipades del tipus: "el futbol només és per fillets" o "el patinatge només per filletes" i que en aquests casos, s'ha aturat la sessió i s'ha fet una reflexió conjunta sobre el conflicte produït.

Això ens demostra que el centre es preocupa per tractar i evitar aquestes situacions. A més, fer xerrar i reflexionar als mateixos fillets sobre aquestes situacions, fomenta en aquests un pensament crític davant aquestes situacions.

Pel que fa als jocs realitzats al pati, tal com ens han explicat, "el pati el tenim dividit per espais i jocs i cada alumne/a pot anar a jugar on vulgui."

En aquest cas, ja que no coneixem quins espais i jocs podem trobar al centre, no podem jutjar

si fomenten o no l'equitat de gènere.

Cal considerar, en tot cas, si el fet que puguin escollir els alumnes afavoreix o no que esdevinguin jocs mixtes.

A més, s'ha introduït el Colpbol en alguns patis, per a 5è i 6è, per tal de fomentar els equips mixtes.

Respecte a aquesta proposta, em sembla molt apropiada, ja que com explicaré a continuació, el Colpbol és una molt bona estratègia per a fomentar el joc mixte i coeducador.

6. Reflexió crítica

A partir de la revisió feta de les sessions d'Educació Física de diferents centres de Menorca, les sensacions que tinc són bones.

Abans de realitzar el treball, i sent conscient que encara no hem assolit una igualtat de gènere completa en tots els àmbits que poden proporcionar influències als infants, m'esperava que des dels centres s'intentés evitar el sorgiment de qualsevol conflicte o discriminació per aquest motiu, però m'ha sorprès positivament veure com en la majoria de casos, malgrat que no es faci de forma explícita, hi ha una preocupació per aquest tema.

Pel que fa als agrupaments, tots els centres intenten originar-ne, encara que formats pel professor, de mixtes, fet que em sembla apropiat per a, malgrat inicialment de forma intencionada, acostumar a fillets i filletes a treballar amb tots els companys, sigui quin sigui el seu gènere o les seves capacitats.

Per altra banda, crec que cada cop, pel que fa als continguts, els centres són més conscients d'aquells jocs i activitats més beneficiosos per a generar un joc cooperatiu i coeducador. De fet, són pocs els centres que tracten esports molt estigmatitzats pel que fa al gènere, com per exemple el cas del futbol.

Com he dit abans, és important fugir de la competitivitat si volem fomentar un joc equitatiu i just per a tots, i crec que fugir de la pràctica d'esports comunament atribuïts tant a la competitivitat, com en gran mesura a la discriminació d'un gènere o l'altre, és una bona estratègia, i més si és substituïda per esports alternatius o poc coneguts, ja que així s'amplia el repertori i les possibilitats de joc dels infants.

Finalment, també em sembla un molt bon avanç que, des de la normativa, que és la que regeix de forma general l'educació, hi hagi present el propòsit de tractar aquestes situacions com a objectiu de l'educació, ja que com sabem educar és molt més que ensenyar o permetre l'aprenentatge.

Educar és també formar persones amb tot el que això comporta, per tant, crec que és imprescindible que l'educació es plantegi totes aquestes situacions, per tal de tractar-les i possibilitar una educació socialment completa i igualitària.

Un dels aspectes, pel que he pogut comprovar després de realitzar aquest treball, on hi ha més marge de millora, malgrat que no es refereixi expressament a l'àrea d'educació física, és el joc de pati.

Encara que no parlem d'educació física, el pati permet practicar diversitat de jocs i/o esports relacionats directament amb la pràctica d'activitat física, de la mateixa manera com es pugui fer durant les sessions d'aquesta assignatura.

Ja que l'esport és un dels àmbits on a vegades hi trobem diferències pel que fa al gènere, és important, des de l'escola, i això inclou tant l'àrea d'educació física com els patis, fomentar un joc cooperatiu i mixte, que afavoreixi les relacions entre fillets i filletes dins l'esport, per tal de conscienciar de la igualtat d'oportunitats que ambdós tenen a l'hora de practicar un esport o altre.

A més, si l'objectiu és fomentar un joc mixte, és important evitar la pràctica d'aquells esports, com per exemple el cas del futbol, que estan molt estigmatitzats i estereotipats per motiu de gènere, per tal d'oferir noves propostes de joc engrescador, mixte i no competitiu.

Per això, com a proposta de millora explicaré el *Colpbol*, com a esport mixte, que ofereix la possibilitat de brindar a l'alumnat una nova opció d'esport, el qual assegura la participació igualitària d'ambdós gèneres, ja que és un esport obligatòriament mixte.

7. Proposta de millora

Tant per a treballar a les sessions d'educació física, com bé al pati, vull exposar el *Colpbol* com a estratègia per a fomentar un esport respectuós amb l'equitat de gènere.

El Colpbol és una nova modalitat esportiva creada pel professor d'Educació Física Juanjo Bendicho, que en els darrers 20 anys s'ha consolidat com un nou referent esportiu, innovador i integrador, i amb gran potencial educatiu.

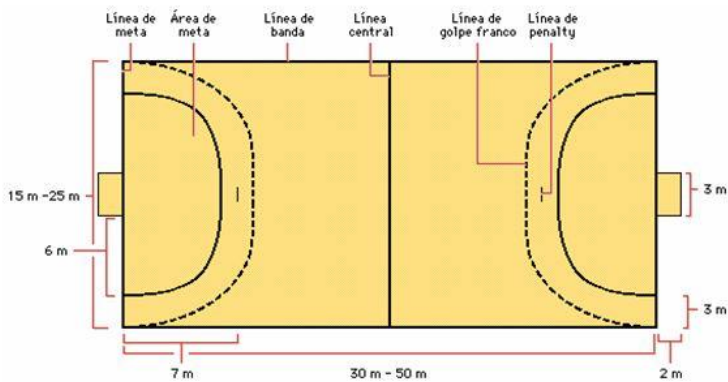
L'Habilitat bàsica del Colpbol és el colpeig. La pilota només es pot jugar a base de colpeigs amb les mans, braços o part superior del cos. A més a més, presenta com a regla fonamental del joc, que mai cap jugador pot colpejar la pilota dues vegades consecutives.

Cap jugador pot colpejar la pilota amb el peu, excepte el porter, dins la seva àrea de meta i només en situació defensiva.

Per altra banda, està prohibit:

- El doble toc per part del mateix jugador.
- El toc intencionat amb les cames o peus.
- Colpejar el baló amb el puny tancat i retenir-lo.
- Empènyer o agafar el contrari.
- No respectar les distàncies en les tretes.

El terreny de joc en el qual es practica aquest esport és una pista poliesportiva de 20mx40m, amb porteries de 2 metres d'alt per 3 d'ample. Línies: línies de banda, línies de fons i línia de l'àrea de 9 metres (discontínua).

El baló és de forma esfèrica de plàstic, goma o material sintètic i de bot dinàmic. Ha de mesurar de 65 a 72 cm de circumferència.

Cada equip ha d'estar format per 7 jugadors (6 i el porter). Els equips han de ser obligatòriament mixtes.

La duració del partit és de 2 parts de 20 minuts si tenen de 18 a 13 anys i de 2 parts de 12 minuts per a fillets/es de 8 a 12 anys, en ambdós casos amb un descans de 5 minuts entre les parts. Per a equips amb jugadors de més de 18 anys, la duració del partit és de dues parts de 25 minuts amb 10 minuts de descans.

L'objectiu principal d'aquest esport, és esdevenir un vertader joc d'equip, fomentant la màxima participació possible de tots els jugadors, sigui quin sigui el seu nivell físic i motor, ja que no hi ha cap aprenentatge previ consolidat, tots comencen de zero.

De fet, pretén reduir al mínim les diferències individuals i exigir una imprescindible col·laboració i comunicació col·lectiva. Té un caràcter obert, no tan sols dirigit als millors o més hàbils.

La coeducació és un dels pilars fonamentals del Colpbol, ja que és un esport originàriament i obligatòriament mixte. Tots els jugadors tenen la mateixa importància, fet que es constata en la seva normativa, ja que no es poden realitzar dos tocs consecutius per part del mateix jugador, fent necessari passar la pilota als companys/es.

A més, trenca la restrictiva dicotomia entre esport de fillets i esport de filletes, i dels criteris sexistes que diferenciaven ambdós, ja que no segueix cap model establert, fugint de la connotació de l'esport d'alt rendiment i dels models de comportament indesitjats d'aquests.

Per altra banda, el fet que no pugui jugar-se amb els peus i cames, fa que difereixi del futbol i/o altres esports en el qual un dels dos gèneres es veia exclòs per manca d'habilitat enfront l'altra o bé per l'influència dels mitjans de comunicació.

Així, la desigualtat donada en l'aprenentatge dels esports tradicionals a causa dels coneixements i pràctiques prèvies de molts dels participants es veu minvada.

Per tots aquests motius, crec que és una molt bona opció a l'hora de plantejar-se jocs o esports tant per a practicar als patis com a les mateixes sessions d'Educació Física.

8. Conclusions

En primer lloc, crec que és important reafirmar que, més enllà dels continguts o esports tractats, gran responsabilitat la té el professor i la presentació i visió que en dona al respecte.

És imprescindible, es faci l'activitat que sigui, recordar a l'alumnat de forma constant que el joc s'ha de treballar des d'una actitud cooperativa, i no pas competitiva.

S'ha d'inculcar, a partir de totes les activitats i jocs fets a les sessions d'Educació Física, la idea que tots som diferents, siguem fillets o filletes, menys hàbils en uns esports o més, i que en aquesta diversitat recau la vertadera essència de l'ésser humà. Cal aprendre, des de ben petits, que les diferències generen riquesa si sabem compartir-les i valorar-les, i que cap fillet ni filleta mereix ser rebutjar per tenir unes capacitats o altres, ja que no hi ha jocs de fillets i jocs de filletes, hi ha jocs per a passar-ho bé, sempre que ens agradin i els vulguem practicar.

A més, el professorat en general, no tan sols el d'educació física, esdevé un model fonamental a les primeres edats, pel que fa a la transmissió, directa o indirecta, de valors i actituds. Per això, és important que el professorat sigui respectuós cap a l'alumnat sempre, tant amb el

llenguatge com amb la metodologia, per tal de donar confiança i les mateixes oportunitats a tots els alumnes.

Finalment, no hem d'obviar que, en gran mesura a causa de la influència que reben els fillets per part dels mitjans de comunicació, hi ha alguns esports que estan molt estereotipats per motiu de gènere.

Avui dia, és molt difícil fugir dels mitjans de comunicació, deguda la importància que agafen, cada dia més, a les noves societats digitals. Malgrat això, cal fer dels fillets i filletes perdonees crítiques, que siguin capaces d'analitzar aquestes influències rebudes en forma d'estereotips, per tal de fomentar en ells una consciència crítica i reflexiva que els permeti obrir la ment i entendre que fillets i filletes són iguals i tenen dret a fer el mateix, tant el l'àmbit esportiu com en qualsevol.

Els programes educatius i les polítiques educatives igualitàries són imprescindibles per aconseguir un avanç educatiu real pel que fa a l'equitat de gènere, però la primera passa, per a fer aquest avanç possible, recau en cadascun de nosaltres, i la visió que donem de la igualtat als nins i nines que tenim i els que estan per arribar.

9. Bibliografia

Subirats Martori, M. (1994). Conquistar la igualdad: la coeducación hoy. *Revista Iberoamericana de educación*, 6, 49-78.

Asamblea General de la ONU. (1948). Declaración Universal de los Derechos Humanos (217 [III] A). *Paris*.

Real Academia Española. (2001). Disquisició. En *Diccionari de la llengua espanyola* (22.a ed.)

Organizació Mundial per a la Salut (OMS). *Construcció 1946.*, 2008.

Llei Orgànica 1/1990, de 3 de octubre de 1990, d'Ordenació General del Sistema Educatiu. *Bulletí oficial de l'estat*, 4 d'octubre de 1990, número 238, pàgines 28927 a 28942.

Llei Orgànica 126/2014, de 28 de febrer de 2014, d'Ordenació General del Sistema Educatiu. *Bulletí oficial de l'estat*, 1 de març del 2014, número 52.

Constitució espanyols, de 29 de desembre de 1978. *Bulletí oficial de l'estat*, 29 de desembre de 1978, número 311, pàgines 29313 a 29424.

- Baena Pané, M. (2016). *Análisis de las visiones y de la práctica de la educación física en la etapa de Educación Primaria desde la perspectiva de género*. Universidad de Cádiz.
- Calderón Noguera, D. F., & Alvarado Castellanos, J. (2012). El papel de la entrevista en la investigación sociolingüística. *Cuadernos De Lingüística Hispánica*, (17), 11–24.
- García Franco, N. (2016). *Identidades de género: rompiendo barreras*. Universidad de Valladolid.
- Gómez Colell, E. (2015). Adolescencia y deporte: ausencia de referentes femeninos en los medios para las adolescentes. *Apunts. Educación Física y Deportes*, 4(122), 81–87.
- González González, L. (2015). *Género y Educación Física: haciendo visibles y desafiando los estereotipos sexistas*. Universidad de Valladolid.
- Herrero Tirado, P. (2014). *Diferencias de género en las actividades propuestas desde las clases de Educación Física en Educación Primaria*. Universidad de Valladolid.
- Mantas Fernández, R., & Luque Rodrigo, L. (n.d.). La mujer en el espacio pintado. De la Edad Moderna a la Contemporánea. *ASPARKIA*, 2010(21), 47–64.
- Pasalodos Pérez, R. (2015). *Invisibilidad y sexismo en el tratamiento del deporte femenino en los principales diarios deportivos españoles*. Universidad de Valladolid.
- Pérez Villalobos, M. . C., & Romo Avilés, N. (2012). Igualdad y género. Conceptos básicos para su aplicación en el ámbito de la seguridad y defensa. *Cuadernos de Estrategia*, (157), 21–51.
- Reyes Ferrer, M. (2014). MUJER Y PODER: REINAS, CONDESAS, ARISTÓCRATAS E INDÓMITAS GUERRERAS. *Revista Internacional de Culturas y Literaturas*, (1), 286–312.
- Romano Sued, S. (1993). Reflexiones en torno a lo femenino. *Estudios: Centro d Estudios Avanzados*, (2), 47–53.
- Segura Graño, C. (2007). LA EDUCACIÓN DE LAS MUJERES EN EL TRÁNSITO DE LA EDAD MEDIA A LA MODERNIDAD. *Historia de La Educación*, 26, 65–83.
- Torralba Alcaine, S. (2018). *Estereotipos de género ligados al abandono deportivo femenino: una propuesta de intervención desde el área de educación física*. Universidad de Zaragoza.